
منظومه فکری رهبر معظم انقلاب اسلامی

در موضوع آموزش و پرورش

www.ketab.ir

پژوهشگر: احمد نادری

تقدیم به صاحب گفتمان؛
امام خامنه‌ای عزیز و مقتدر

سرشناسه :	خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ -
عنوان و نام پدیدآور :	Khamenei, Sayyed Ali, Leader of IRI - ۱۹۳۹
پژوهشگر احمد نادری :	منظومه فکری رهبر معظم انقلاب اسلامی در موضوع آموزش و پرورش /
مشخصات نشر :	تهران: حوزه علمیه مروی، انتشارات، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری :	۳۰۶ ص.
شابک :	۹۷۸-۶۲۲-۹۴۷۰۰۰۰-۸
وضعیت فهرست نویسی :	فیا
یادداشت :	کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع :	خامنه‌ای، سید علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - -- دیدگاه درباره آموزش و
پرورش :	
موضوع :	Views on education -- ۱۹۳۹, Sayyed Ali Leader of IRI, Khamene'i
موضوع :	خامنه‌ای، سید علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - -- پیام‌ها و سخنرانی‌ها
موضوع :	Messages and speech -- ۱۹۳۹, Sayyed Ali, Leader of IRI, Khamenei
موضوع :	آموزش و پرورش -- ایران
Education -- Iran :	
شناسه افزوده :	نادری، احمد، ۱۳۵۹ -، گردآورنده
شناسه افزوده :	حوزه علمیه مروی تهران
رده بندی کنگره :	DSR1۶۹۲
رده بندی دیویی :	۹۵۵/۰۸۲۲
شماره کتابشناسی ملی :	۸۸۲۴۹۵۹

معاونت امور مطبعی

منظومه فکری رهبر معظم انقلاب اسلامی در موضوع آموزش و پرورش

پژوهشگر: احمد نادری

صفحه آرای: سیدرضا حسینی

طرح جلد: کارگاه گرافیک انوشیروانی

ناشر: انتشارات حوزه علمیه مروی

سال چاپ: ۱۴۰۱

تیراژ: ۲۰۰ نسخه

قیمت: ۹۰,۰۰۰ هزار تومان

کلیه حقوق چاپ محفوظ می‌باشد
 آدرس انتشارات: تهران - خیابان ناصر خسرو - کوچه مروی - حوزه علمیه مروی
 تلفن: ۰۲۱-۳۳۹۱۹۱۱۵

فهرست مطالب	۵
مقدمه	۱۷
چند نکته	۱۸
فصل اول: جایگاه آموزش و پرورش	۲۱
۱- ماهیت کار آموزش و پرورش	۲۳
۲- منبع حیات	۲۳
۳- فردای ما متوقف به آموزش و پرورش	۲۴
۴- سهم در بنای آینده جامعه	۲۴
۵- خلق دنیای آینده	۲۴
۶- پایه‌گذار صفات اساسی انسان	۲۵
۷- آموزش و پرورش سنگ بنای آینده	۲۵
۸- تاثیر بنیانی آموزش و پرورش	۲۶
۹- آموزش و پرورش؛ کار بنیادی	۲۶
۱۰- تأثیرگذاری بی‌بدیل	۲۷
۱۱- تأثیر بر خانواده	۲۷
۱۲- زیرساخت تحول انسان‌ها	۲۸
۱۳- زیرساخت علم و تحقیق	۲۸
۱۴- زیرساخت سعادت و پیشرفت	۲۸
۱۵- بزرگ‌ترین دستاورد	۲۸
۱۶- ظرفیت آموزش و پرورش: تعداد نیروها در سراسر کشور	۲۹
۱۷- ظرفیت آموزش و پرورش: فرصت ۱۲ ساله	۲۹
۱۸- ظرفیت آموزش و پرورش: فرصت طلایی عمر	۳۰
۱۹- ظرفیت آموزش و پرورش: میزان ارتباط با بدنه اجتماع	۳۰

۳۱	۲۰- تأمین‌کننده ثروت اصلی کشور
۳۱	۲۱- جبران کمبودهای طبیعی
۳۱	۲۲- محل سرمایه‌گذاری
۳۲	۲۳- کانون اصلی ساخت و پرورش انسان
۳۲	۲۴- کارخانه انسان‌سازی
۳۳	۲۵- متعهد کارهای بزرگ
۳۳	۲۶- عامل درجه اول پیشرفت کشور
۳۳	۲۷- در عرض سایر دستگاه‌ها نیست
۳۴	۲۸- موقعیت آموزش و پرورش
۳۴	۲۹- مهم‌ترین و حساس‌ترین بخش اجرایی کشور
۳۴	۳۰- مهم‌ترین موضوع انسانی کشور
۳۴	۳۱- آموزش و پرورش مهم‌ترین دستگاه سازندگی
۳۵	۳۲- دستگاه مولّد
۳۷	فصل دوم: الزامات آموزش و پرورش
۴۱	بخش اول: بایدها
۴۱	۱- لزوم تحوّل بنیادین
۴۲	۲- مبنای تربیت: تفکر اسلامی
۴۳	۳- تعیین خروجی
۴۵	۴- اصلاح نگاه به آموزش و پرورش
۴۸	۵- حیطه‌های تربیت اسلامی
۴۹	۶- اهتمام به مسئله معلم
۵۳	۷- رعایت عدالت
۵۵	۸- زمینه‌سازی تربیت نسل
۶۲	۹- تولید محتوا
۶۳	۱۰- ده روحیه مورد نیاز دانش آموزان

۷۱	۱۱- استعداد پروری
۷۵	۱۲- سواد عمومی
۷۶	۱۳- تامین مدرسه
۷۷	۱۴- هدایت تحصیلی
۷۹	۱۵- مهدها و پیش دبستانی‌ها
۸۰	۱۶- تولید مفاهیم
۸۱	۱۷- معاونت پرورشی
۸۱	۱۸- قرآن
۸۳	۱۹- نماز
۸۴	۲۰- انتخابات: ایفای نقش، در برگزاری صحیح انتخابات
۸۷	بخش دوم: نبایدها
۸۷	۱- نگاه غلط
۸۸	۲- نگاه در آموزش و پرورش
۸۹	۲- حزب‌گرایی
۹۱	۳- غرب‌گرایی
۹۵	۴- خود تحقیق
۹۷	۵- نبایدها در نشاط دانش‌آموزان
۹۸	۶- گرایش‌ها و محورهای غلط
۱۰۲	۷- رهاسازی
۱۰۵	۸- محتواهای مخرب و غیرضرور
۱۰۸	۹- نیروی انسانی ناکارآمد
۱۰۹	۱۰- موانع پرورش استعداد
۱۱۰	۱۱- کاهش ارزش و اعتماد آموزش و پرورش
۱۱۱	۱۲- تصمیمات سلیقه‌ای
۱۱۳	فصل سوم: تحول بنیادین آموزش و پرورش

۱۱۶	بخش اول: ضرورت تحول
۱۱۶	۱- مشکلات نظام فعلی آموزش و پرورش
۱۲۳	۲- وجود شرایط تحول
۱۲۶	۴- نتایج مترتب بر تحول بنیادین در آموزش و پرورش
۱۳۱	بخش دوم: الزامات (بایدها)
۱۳۱	۱- الزامات (بایدهای) اولیه برای تحول بنیادین در آموزش و پرورش
۱۳۵	۲- الزامات سند تحول
۱۴۳	۳- الزامات برنامه‌ریزی اجرایی سند تحول
۱۴۶	بخش سوم: نبایسته‌های تحول بنیادین در آموزش و پرورش
۱۴۶	۱- تقلید به جای تحول
۱۴۷	۲- محرومیت از نظر صاحب نظران
۱۴۷	۳- عدم توقف تا نهای شدن
۱۴۸	۴- خروجی؛ انسان‌های تنگ‌نظر، انسان‌های بدبین و
۱۴۸	۵- برخورد سلیقه‌ای
۱۴۸	۶- شتابزدگی و زود بازدهی
۱۴۹	۷- غفلت از سایر مواد سند
۱۵۰	۸- تغییرات سطحی به جای تحول بنیادین
۱۵۰	۹- ترس، ملاحظه‌کاری و محافظه‌کاری
۱۵۱	۱۰- کار تزئینی و تشریفاتی
۱۵۱	۱۱- کم‌کاری
۱۵۱	۱۲- مسامحه در گزینش
۱۵۲	۱۳- اکتفا کردن به ابلاغ
۱۵۲	۱۴- لفاظی در بیان راهبردها
۱۵۳	۱۵- کنار گذاشتن برنامه‌ریزی به بهانه ترمیم سند
۱۵۴	فصل چهارم: الگو

بخش اول : نظام الگویی	۱۵۶
۱- الگو زدایی	۱۵۶
۲- الگوسازی بر مبنای اندوخته های درونی	۱۶۱
۳- الگو پذیری	۱۶۵
بخش دوم: شایسته سالاری در آموزش و پرورش	۱۷۳
اولویت استفاده از نیروها	۱۷۳
بخش سوم: ویژگی های خروجی آموزش و پرورش	۱۷۷
ویژگی های انسان طراز اسلام (خروجی آموزش و پرورش)	۱۷۷
فصل پنجم: هویت معلم	۱۹۱
بخش اول: معلم کیست؟	۱۹۳
۱- شغل انبیا	۱۹۳
۲- معلم محور است	۱۹۴
۳- معلم الخیر در احادیث	۱۹۵
۴- معلم محور حرک	۱۹۶
۵- معلم معیار کار درست در جامعه	۱۹۶
۶- میدان دار معلم است- میاندار- صف اول- وسط میدان	۱۹۷
۷- هویت جمعی معلمی (روز معلم روز همه ملت)	۱۹۷
۸- معلمی عشق با احساس مسئولیت	۱۹۸
۹- معلمی آینده سازی با قناعت	۱۹۸
۱۰- معلمی رنج تربیت با نجابت	۱۹۸
۱۱- معلم: مهم ترین مسئله در آموزش و پرورش	۱۹۸
۱۲- معلمی بالاترین افتخار	۱۹۸
۱۳- افسران سپاه پیشرفت کشور	۱۹۹
۱۴- معلم سرمایه است	۱۹۹
۱۵- معلمی راه بهترین انسان های تاریخ (انبیا)	۲۰۰

۲۰۰	۱۶- سنگر معلمی.....
۲۰۰	۱۷- معلمی کار مقدس.....
۲۰۰	۱۸- معلمی کاری فنی و هنری.....
۲۰۰	۱۹- جهادگران میدان کارزار با جهل و بی‌سوادی.....
۲۰۱	۲۰- راهنمای انسان از جهل به دانایی.....
۲۰۱	۲۱- خدمتگزاران کم مدعا و پرکار.....
۲۰۱	۲۲- معلمین آماج توطئه دشمنان.....
۲۰۴	بخش دوم: منزلت معلم؛ بایسته‌ها و نبایسته‌ها.....
۲۰۴	شان و منزلت معلم و الزامات آن.....
۲۰۴	۱- وضع موجود منزلت معلم.....
۲۰۶	۲- الزامات (بایسته‌های) حفظ و ارتقای منزلت معلم.....
۲۱۹	۳- الزامات (نبایسته‌ها) در منزلت معلم.....
۲۲۲	بخش سوم: کارکرد معلم.....
۲۲۲	۱- تولید انسان طراز اسلام.....
۲۲۳	۲- سازنده ماده اصلی درجه اول خلقت.....
۲۲۳	۳- بزرگ‌ترین کار در طبیعت.....
۲۲۳	۴- استخراج منابع انسانی.....
۲۲۴	۵- تولید انسان فرزانه آگاه و کارآمد.....
۲۲۴	۶- معلم کلیددار است.....
۲۲۴	۷- هنر معلمی؛ شکل دادن شاگرد.....
۲۲۴	۸- کار معلم تولید ارزش افزوده.....
۲۲۵	۹- سازنده اصلی؛ دست ماهر معلم.....
۲۲۶	۱۰- تولید نسل جامعه برتر و والاتر.....
۲۲۶	۱۱- رنج مواجه تربیتی.....
۲۲۶	۱۲- هر معلم یک پرورنده.....

۱۳- تشکیل دهنده هویت نسل جدید	۲۲۷
۱۴- خط مقدم مبارزه با تهاجم فرهنگی	۲۲۷
۱۵- انتقال دانش با حفظ امانت	۲۲۷
۱۶- جهاد مستمر بین تهدید و فرصت	۲۲۸
۱۷- کاری از نوع فرهنگی معنوی	۲۲۸
۱۸- نقش مقتدایی معلمین در جبهه	۲۲۸
۱۹- استخراج کننده و شکل دهنده استعداد	۲۲۸
۲۰- فعلیت بخش نیروی انسانی کشور	۲۲۹
۲۱- معلم می تواند فاجعه شود	۲۳۰
۲۲- معلم؛ تکمیل و تضييع کننده محتوا	۲۳۱
۲۳- پرداخت کننده و تراش دهنده	۲۳۱
۲۴- معلمین ایستاده پای منافع انقلاب	۲۳۱
۲۵- معلم تعیین کننده	۲۳۲
۲۶- معلمین پایه ریز تمدن نوین	۲۳۲
۲۷- نقش استثنایی معلم آموزش و پرورش	۲۳۲
۲۸- زیر ساخت تعلیم کودکی و نوجوانی	۲۳۳
۲۹- مبارزه با ظلم و وظیفه معلم	۲۳۳
۳۰- توسعه سیاسی- فرهنگی	۲۳۳
۳۱- سازنده عزیزترین فرآورده عالم خلقت	۲۳۴
۳۲- سنگین ترین کار کشور	۲۳۴
۳۳- کار دشوار معلم با بازده مادی اندک	۲۳۵
۳۴- هویت سازی فرهنگی	۲۳۵
۳۵- حساسیت نقش معلم	۲۳۵
۳۶- قدرت دست های قدرتمند تاریخ	۲۳۵

۲۳۷	بخش چهارم: تاثیر معلم
۲۳۷	۱- تاثیر شخصیت معلم
۲۳۸	۲- تاثیر معلم در دو جهت
۲۳۸	۳- غلبه بر نقش تربیتی والدین
۲۴۰	۴- غلبه بر تاثیر وراثت
۲۴۰	۵- تاثیر غیر مستقیم بر خانواده
۲۴۱	۶- تاثیر معلم بر دانش، تفکر و اخلاق (ناظر بر رفتار)
۲۴۲	۷- تاثیر عمیق رفتار معلم
۲۴۲	۸- ماندگاری تاثیر معلم
۲۴۳	۹- تاثیر تمام حالات معلم
۲۴۴	۱۰- تاثیر گذاری بی بدیل
۲۴۵	بخش پنجم: توصیه به معلمان
۲۴۵	۱- دانستن بزرگی نقش خود
۲۴۶	۲- تبلور همه استعداد های کشور
۲۴۶	۳- رابطه مقام و مسئولیت
۲۴۶	۴- باور به اجر معلمی - شناخت جایگاه
۲۴۶	۵- ضرورت وجدان کاری
۲۴۷	۶- مسیر سعی معلم (کاشت بذر در زمین ذهن مخاطب)
۲۴۷	۷- تدبیر بجه ها؛ مهم ترین مسئله
۲۵۰	۸- موهبت الهی دانستن معلمی
۲۵۰	۹- توجه به نیاز آینده
۲۵۱	۱۰- ارائه نیازها توسط معلم
۲۵۱	۱۱- کار در میدان نظام سلطه بین المللی
۲۵۴	۱۲- توقع از معلم بالاست
۲۵۴	۱۳- معلمی یک انتخاب

❧ مقدمه

وقتی به لوح تقدیرهای اهدایی از آموزش و پرورش در طول ۲۳ سال سابقه خدمتم نگاه می‌کردم، تقریباً در انتهای همه آنها با تعابیر مشابه‌ای، برایم آرزوی توفیق و پیروزی و ... داشته‌اند، از قبیل؛ در سایه اطاعت از منویات رهبرانقلاب، ذیل رهنمودهای مقام معظم رهبری، با بهره‌مندی از فرمایشات ایشان، با پیروی از دستورات امام خامنه‌ای و از این دست تعبی‌رات زی‌با و بجا.

با خود گفتم این چه منویات و رهنمودهایی است که برخلاف آن، سند ۲۰۳۰ امضا می‌شود، ولی در همان وزارتخانه پای تمامی ابلاغ‌ها و تقدیرها و ... به‌کارگیری لفظ منویات و رهنمودها و فرمایشات و ...، همچنان زینت بخش آن برگه‌ها است. چگونه رهنمودی است که علی‌رغم تاکید معظم‌له بر حفظ و ارتقای معاونت پرورشی، همچنان در دوره‌هایی معاونت پرورشی حذف می‌شود و بعضاً تضعیف می‌شود و به حاشیه می‌رود؟ این رهنمودها در کجا به فراموشی سپرده می‌شود که هنوز تحوّل بنیادین در آموزش و پرورش در مراحل ابتدایی کار است؟

وقوع چنین امری قطعاً دلایل متعدد دارد، اما یکی از اشکالات کار در این دیده شد که این بیانات و پیام‌ها هرگز به‌عنوان یک نظام منسجم، مطالبه‌گرانه، دارای بخش‌های الزام‌آور و به صورت یک کل منسجم چیدمان نشده است و چون به بدنه آموزش و پرورش و به‌ویژه در دوره‌های تربیت معلم و ضمن خدمت به‌عنوان یک ضرورت گفتمانی تدریس نمی‌شود هیچ‌گاه از طرف جامعه فرهنگیان، به صورت جریانی، به‌عنوان مطالبه بدان نگریسته نشده است و به صورت جزیره‌ای موجی ایجاد شده اما هیچ‌گاه به جریان

مطالبه‌گری تبدیل نشده است و مشاهده شده که مسئولین، همراه با نگاه تسامح و تساهل و سخنان ارزشمند ولی مقطعی از کنار آن عبور کرده‌اند حال یا از روی غفلت یا از روی عمد!

طبق فرمایش معظم‌له «آموزش و پرورش منبع حیات جامعه است.»^۱ این مقدار از اهمیت، ما را بر آن داشت تا گفتمان ایشان را نسبت به مسائل مبنایی و اجرایی آموزش و پرورش جمع‌آوری نماییم؛ چرا که معتقدیم آشنایی با گفتمان ایشان در امور آموزش و پرورش برای هر نیرویی که در این جایگاه حساس، مشغول خدمت‌رسانی است، امری صواب بلکه لازم بوده و چه بهتر که به‌عنوان واحد درسی در دانشگاه فرهنگیان و دوره‌های بدو خدمت و ضمن خدمت نیز تدریس شود تا از ابتدای ورود هر نیرو به آموزش و پرورش، آفتی‌های پیش رو، دغدغه‌ها و الزامات، خواسته‌ها و... که مورد انتظار سگان دار کشتی انقلاب است، مورد فهم و تجزیه و تحلیل قرار داده شود و همواره همه فرهنگیان در زمینه تحقق بخشی این رهنمودهای شناخته شده و تحلیل و تفهیم شده، گام بردارند.

چند نکته

- با توجه به اینکه سخنان ایشان علاوه بر تاکیدات مبنایی، اقتضائات و شرایط روز را نیز در بر داشته و دارد؛ بنابراین سعی بر آن شد تا در هر موضوعی، گفتمان و نگاه ایشان نسبت به آن موضوع، در طول سال‌های رهبری معظم‌له از اولین سخنرانی با معلمین (اردیبهشت ۱۳۶۹ تا کنون)^۲ جمع‌آوری، دسته‌بندی و زیرشاخه‌سازی گردد.

- در مجموعه حاضر، از ۹۱ سخنرانی و پیام معظم‌له نقل قول شده است. در واقع از بیانات و پیام‌هایی استفاده شده است که ایشان به‌طور مستقیم خود آموزش و پرورش

۱. بیانات در دیدار جمعی از معلمان سراسر کشور ۱۳۹۰/۰۲/۱۴

۲. از اولین سخنرانی ایشان برای معلمین در دوران رهبری تا حال حاضر (سال ۱۴۰۰)

و یا بخش‌هایی از آن را مورد خطاب قرار داده اند. به عنوان مثال در فصل دوم که در قسمت‌هایی، بحث نخبگان و استعداد پروری مطرح شده است تنها سخنان ایشان که خطاب به آموزش و پرورش بوده مورد استفاده قرار گرفته است ولو اینکه در جمع دانشگاهیان سخن گفته‌اند در حالی که ایشان بیانات بسیاری در حوزه‌های مربوط به تربیت نخبگان دارند که خطاب ایشان به آموزش عالی و دانشگاه‌هاست ولی در این مجموعه بدان اشاره نشده است.

- برای هر بخش یک نمودار تهیه شده است که به نوعی خلاصه مطالب و ارتباط مطالب با یکدیگر و زیر شاخه‌های هر موضوع مشخص شده است و این زیر شاخه‌ها که در اجزای نمودار مشاهده می‌شود ناظر به جملاتی از معظّم‌له می‌باشد که ممکن است به لحاظ زمانی با یکدیگر تفاوت یک تا چند سال و یا چندین ساله داشته باشند اما به لحاظ ساختاری جزئی از یک کل قرار گیرند. به عنوان مثال در فصل هفتم (سند انحرافی ۲۰۳۰) در نمودار مربوطه در قسمت «مقابله» یکی از راهکارها «تبيين سند» و راهکار دیگر «ایجاد حساسیت به نفوذ» می‌باشد که اولی در سال ۹۶ و بعدی در سال ۹۹ بیان شده است، اما هردو ذیل عنوان «مقابله» گردآوری شده اند. که به خوانندگان گرامی توصیه می‌شود در هر بخش، ابتدا متن را مورد ملاحظه قرار دهند تا جایگذاری اجزای نمودار برای آنها ملموس‌تر و مرتبط‌تر جلوه نماید.

- در منظومه پیش‌رو تا جایی که امکان داشته بیانات ایشان به تناسب عناوین، تفکیک شده و به‌طور جداگانه و بدون تکرار مطرح شده است اما در برخی موارد هم جداسازی جملات، از میان سخنان ایشان، موجب ناقص ماندن کلام و یا بعضاً نامفهوم شدن کلام می‌شد که مجبور بودیم عیناً همان بند (پاراگراف) را به خاطر اشاره موضوعی خاص، در جایی دیگر نیز بکار ببریم.

- برای اجتناب از تحمیل تحلیل خود نسبت به بیانات رهبری، بر آن شدم تا به جای هرگونه اظهار نظر و ارتباط دهی نوشتاری و توضیحی در متن، صرفاً از گفتار و نوشتار خود

ایشان استفاده کنم؛ تاجایی که حتی مقدار زیادی از عناوین و زیرشاخه‌های نمودارها را از عین عبارات ایشان به‌کارگیری نمودم به‌گونه‌ای که خواننده محترم به صورت کاملاً شفاف و بدون تحلیل از طرف نویسنده، گفتمان رهبری را شناخته و بتواند مبنای فکری خود را نه بر اساس دغدغه‌های نویسنده بلکه بر مبنای متن صریح، گویا و روشن‌گرامام خامنه‌ای عزیز تنظیم نماید. هرچند جا انداختن گفتمان، بدون توضیح و بدون بیان ارتباط سایر اجزا و تحلیل و تفهیم، با این تعداد دسته بندی، کار سختی بود اما خدای منان را شاکرم که توفیق و توان را همراه نمود تا این مهم در حد بضاعت به ثمر برسد. امید است گفتمان ایشان در تمامی زمینه‌های انسان‌سازی و پیشرفت جامعه اسلامی، به نحوی جامع و ساختارمند تهیه و تنظیم گردد و سرلوحهٔ آحاد مردم و به‌ویژه مسئولین بخش‌های مربوطه قرار گیرد.

در پایان از همه کسانی که مرا در به ثمر رسیدن این مجموعه یاری کردند و مشوق حقیر شدند، به‌ویژه از همسر صبور و فرزندان نجیبم که با صبر و نجابت خود آرامش خاطر مرا رقم زدند تا فرصت دقت و تفکر در محیطی آرام داشته باشم و از جناب حجت الاسلام و المسلمین جواد نیک بین نماینده محترم مجلس یازدهم که این فرصت را برای حقیر ایجاد کردند و حجت الاسلام و المسلمین مهدی عبداللّهی مدیریت محترم حوزه علمیه مروی تهران بزرگ که با دغدغه‌مندی مقدمات چاپ و نشر این مجموعه را فراهم آورد، به‌طور ویژه تشکر می‌کنم.

خدایا چنان کن سرانجام کار تو خشنود باشی و ما رستگار^۱

به حول و قوه الهی تهیه و تنظیم این کتاب در تاریخ ۱۴۰۰/۰۶/۲۱ هجری شمسی برابر با پنجم صفر ۱۴۴۳ هجری قمری به هنگام اذان مغرب به اتمام رسید.

با افتخار

آموزگار، احمد نادری